

A KASTÉLYTÓL A TELEKI-TÉRIG

NÉHÁNY évvel ezelőtt alkalmam volt látni egy különös magyar úrikastélyt. Cseréppel volt fedve, de a tető egyharmadrészét már elhordta a szél; hegyoldalba építve, egyik oldaláról földszintes volt, a másik oldaláról emeletes. A földszinti szobák, amelyek valamikor eseléd-, inaslakásul szolgáltak, átalakítva istállókká, az emeleti szobák ablaktáblái vagy hiányoztak vagy töredezetek voltak, sőt volt olyan ablakszárnny is, amely fűlsarkvason kapaszkodva lógott a levegőben. A kopott kastély körül néhány akácfa, távolabb kis gyümölcsös, néhány zöldségtábla és rengeteg csalán, bogáncs, csicskó, keserűlapu. A kastély úrnője egy idősebb, fáradt idegzetű özvegyasszony már nem tudta rendbentartani a gazdaságát, még megmaradt néhány hold földjét s bepólyált fejjel sétált a magas, hűvös, biedermeier bútorokkal díszes szobákban, maga is, mint gazdasága és ismerős-köre, várva a végpusztulást, amelynek múlhatatlanul és gyorsan be kellett következnie. A szép, százasztendős bútorok régi kézimunkákkal letakarva, a falakon zenélőórák, olajnyomatok, halványkék és világos-rózsaszín akvarellek, metszetek, faragott vagy ökörszemes rámban, a vendégszoba asztalán kis bibula-névjegyartó, tálcaformájú, feneke üveggel letakart akvarell, magas széle márványpapírral, szegletein vászonnal beragasztott keménypapír. A vitrinben alt-wien porcellán, néhány csiszolt üveg, színes pohár, rózsaszínre festett, defántcsont-Imezkéekkel díszített fapersely és sok mindenféle kedves csecse-becse. A könyvtár már a padláson volt, hatalmas ládába csomagolva.

Hogy a könyveket is megnézzük, fölmentünk a hatalmas, tágas padlásra, amelynek hiányos tetőzetén keresztül gyönyörű kilátás nyílt a hegyes-erdős vidékre. Vagy hatvan nagy láda sorakozott itt egymásután, odébb egy halomban búza, a gerendákon koszorúba, füzérekbe kötve hagyma és kukorica. Hogy az egerek itt bőségben élnek, arról hamarosan volt alkalmunk meggyőződni. Szomorú látvány tárult dénk, amikor a ládákat fölbontották. Ez a család éveken, talán évtizedeken át nem adott, nem ajándékozott el és nem dobott ki semmit. Ami megkopott vagy csak átmenetileg is fölösleges volt, ládába és padlásra került. Végvászon, ruhára való selyem, posztó s egy háztartáson belül elképzelhető mindenféle használati tárgyak voltak itt ládába szegezve és tönkremenne, mert például az összehajtogatott selyem a hajtásnál úgy ment szét, mintha már fel lett volna darabolva. A könyvesládákban Széchenyi, Jósika első-kiadások, almanachok, kézzel írott kis verseskönyvek, csipkés szegélyű színes meghívók, üdvözlő-kártyák, nagyobbára vízfoltosan, a könyvek jórészt csonka-kötetekben, roman-

tikus metszetek égháborúval, tűzvésszel vagy igen finom arcú, halavány nő kissé molett portréjával, nagyobb darabok Budavár visszafoglalásával s egyéb történeti jelenetek megörökítésével. A kastély, a lakás és a padlás kis biedermeier-múzeum volt, egy jómódú nemescsalád utolsó száz évének ízléstörténete modellekben bemutatva, amelyet érdemes lett volna lefényképezni minden részletében. Mert darabjai szétszóródtak s ezt ugyanígy megegyeszer összeállítani alig lehetne. Amikor ugyanis egy év múlva, a nyáron újra meglátogattuk, már nem volt meg, csak egy szoba bútor, az is a legújabb keletű újbarokk. A kastély úrnője télen szorultságában felhívta a vidék műkereskedőjét s jórészt neki, részben másoknak eladta ingóságait. A biedermeier-lakás piacra került: vagy a Teleki-térre vagy a Belváros műkereskedőinek boltjába, vagy a m. kir. Postatakarékpénztár zálogházának napi árverésére, vagy ennek vagy az Emst-Múzeumnak értékesebb darabokkal foglalkozó aukciójára.

Igazi, nem hamisított értékes régiségek ilyen helyekről, gyakran a főúri kastélyok lomtáraiból kerülnek elő. A Dunántúl egyik nagy történeti nevet viselő mágnás családjánál látható két hatalmas (méreteire pontosan nem emlékszem, de úgy rémlik 3X4 méter nagyságú) gobelin. Ezt a két gobelint a lomtárból egy műértő arisztokrata mentette meg, aki kíváncsiságból átnézte a hatalmas lomtárat s több becses dolgot hozott belőle napvilágra.

Hogy családoktól vándorútra kelnek a műkincsek, az érthető és az egész világon mindenütt így van. Annál különösebb és érthetlenebb, hogy egyházi műemlékekkel is gyakran találkozunk a piacon, bár ma már ritkábban, mint a kommún utáni években, amikor az ócskás piacokon, a Teleki- és a Haller-téren, de műkereskedőknél is sűrűbben fordultak elő templomi tárgyak. Ezek részben harctéri zsákmányok voltak, részben pedig olyan tárgyak, amelyeket kegyesüzletekben ma is bárki megvásárolhat. De a szokványos darabokon kívül előfordultak régi emlékek is, amelyekkel éppen olyan szabadon kereskedtek, mint a ma megvásárolható kegyeserekkel. Ennek a magyarázata a háborún és a kommunizmuson kívül az, hogy régebben, amikor muzeális érzék még kevésbé volt a társadalomban, egy-egy templom renoválása alkalmával kiselejtezték a kopott, régi dolgokat s az öreg templomok barokk faszobrait elajándékozták azoknak, akik a templom renoválására nagyobb összeget adományoztak. Esztergom megyében privátházakban ma is találkozni még barokk angyalakkal, bűnbánó Magdolnákkal s szentekkel, de a kiselejtező egyházközség mentségére említsük meg, hogy azok a szobrok, amelyeket alkalmam volt látni, a XVIII. század második feléből valók s különösebb, nagyobb értéket nem képviseltek. A szebb, értékesebb egyházművészeti emlékeket, mint általában a műkincseket amerikai műkereskedők ügynökei szokták volt összevásárolni, akik egyidőben a nagy mesterek képein hívül különösen régi miseruhákat kerestek. A lapok tudósítása szerint a Mátyás király-féle nagydobróci miseruhát is egy amerikai magyar műkereskedő szerezte meg s juttatta egyik műgyűjtő magyar mágnás birtokába. Általában Amerika csak a legnagyobb ritkaságokat és értékeket veszi. Egyidőben a klasszikus ókori görög-római szobrok

nem nagyon érdekelték ügynökeit, kik inkább barbár dolgokra vadásztak. Hogy a külföldi ügynököknek mi mindent sikerült nálunk összeszedniük, az talán sohasem fog kiderülni, de hogy a leletekkel magánemberek üzérkednek s nem juttatnak el mindent azonnal a múzeumhoz — mint az angyalföldi hallstatti edények megtalálásakor is láttuk —, az kétségtelen és hogy a nagyértékű, ritka régiség itthon marad-e, rendeltetési helyére, a múzeumba kerül-e vagy külföldre, az attól függ, hogy mennyire hozzáértő és milyen lelkiismeretű embernek a kezébe jut s mennyiben sikerül kijátszani a hivatalos közegek éberségét. Lelkiismeretes ember, már csak a saját érdekében is, legelőször a Magyar Nemzeti Múzeumhoz fordul régiségével, mert ott pontos és megbízható szakértői véleményt, becsületes árat, vagy hasznos útbaigazítást kaphat az értékesítésre.

A RÉGISÉGNEK, ócskaságnak, ha megindul vándorútján, legelső állomása a Teleki-tér.

A főváros legrágább és legelőkelőbb temetője mellett hatalmas térségen, alacsony sátrak, bódék lapulnak itt egymásután és uralják azt az egyemeletes, vöröstégla csarnokot, amelyet ócskástözsde néveznek. Ezek a bódék és sátrak a legtarkább változatosságban mutatják be egy nagyváros lakásainak, háztartásainak, műhelyeinek és üzleteinek teljes berendezését, mert nincs olyan lakás- vagy üzletberendezési, háztartási vagy üzleti cikk, amelyet itt meg ne lehetne találni. Mindenemű ócska ruha, ágynemű, dísz tárgy, luxuscikk, gyakran régi rendjelek, műtárgyak és bazári haszontalanságok a legnagyobb összevisszaságban és változatosságban. A sátrak közti sikátorokban szegény emberek tömegei hemzsegnek: munkások, akik itt vásárolják be háztartási és ruhaszükségeiket, munkanélküliek, akik eladják holmijukat vagy, ha már ezen túl vannak, itt lézengenek, hogy trógerolással egypár krajcárt kereshessenek kenyérre. Villamoskalauz, rendőr, illami, városi és vállalati altisztek, kishivatalnokok, havi száz pengő körüli egzisztenciák mint vevők vagy eladók szintén sűrűn fordulnak itt meg, s olykor némi változatosságot hoz e tarka tömegbe egy-egy jól öltözött úr vagy úrhölgy, aki antik bútort vagy műtárgyat keres. Ámde elkésett, mert letűnt az a legendás kor, amikor a Teleki-téren potom áron Rembrandt-képet lehetett vásárolni s a bazári bútor árának a feléért vagy negyedéért Mária Terézia-korabeli szép hasas szekrényeket, cifra empire-t vagy leginkább finom egyszerű biedermeiert. Ma az antikvitások között az új barokk-stílusú bútorok dominálnak, ami itt is csak ócskaságnak számít és a Teleki-tér kereskedői son értékelik. Ha véletlenül idekerül még egy-egy szép stílusos bútor, a handlé, hogy gyors üzletet csináljon, azonnal kihívja reá a belvárosi műkereskedőt, akivel állandó összeköttetésben van, viszont a belvárosi műkereskedő is kiad ide az ócskásbódéba olykor bizományba nehezen eladható bútorokat, mert újabban, a régiséghamisítás klasszikus korszakában, sok régiséggyűjtő jobban bízik a régiség valódiságában, ha az az ócskáspiacon kerül a szeme elé, mint ha nagy műkereskedésben s ugyanazt, amit a műkereskedésben nem vett volna meg, itt mint megbízható régiséget szívesen vásárolja meg drágábban.

206 bolthelyiség van a Teleki-téri zsidárustelepen, amelyekben 240 zsidárus folytatja a zsidáruskodást. A boltberek itt évi 400—700 P között ingadoznak. A kereseti viszonyok jelenleg rosszak, de a legkisebb forgalom mellett is elérhető napi 10—30 P, azonban azoknak a zsidárusoknak, akiknek megfelelő raktáruk van, természetesen sokkal nagyobb a kereseti lehetőségük. Az ószeresek (a várost járó handlék) száma jelenleg 1442, akik a városban összeszedett ócskaságokat az ószerescsamokban adják el. A főváros legújabb szabályrendelet-tervezete értelmében az ószeres ipart csak az gyakorolhatja, aki magyar honos és hatósági orvosi bizonyítvánnyal igazolja, hogy ragályos betegségben nem szenved, továbbá nemzeti szempontból igazolja megbízhatóságát. Ezek arcképes igazolványt kapnak. Régészeti és műbeccsel bíró tárgyakkal nem kereskedhetnek. Vásárolniok csak lakásban vagy üzletben szabad, az udvaron nem. A vétel napjáról, órájáról és helyéről jegyzőkönyvet kell vezetniük.

Az ócskásbódék után a város közepe irányában, a rongypiacon innen, folytatása van a Teleki-piacnak: hatalmas élelmiszerpiac, amelyen különösképpen minden olcsóbb, mint másutt, még a hús és szalonnafélék is — mintha ezekből sem a javát árusítanák. Az élelmiszerpiac mellett húzódik el egy nagy virágpiacon, amelynek kereskedői részben a közeli nagy dísztemető, részben a rákoskeresztúri köztemető miatt, amelyhez a villamos e piacon fut keresztül, jelentékeny forgalmat bonyolítanak le. A teret körülvevő hatalmas bérkaszányákban s a szomszédos utcákban vannak a kereskedők, főképpen a műkereskedők, asztalosok raktárai és lakásai, pincéiben műhelyei, főként asztalosműhelyek, melyekben a régi tört-, pattogott furníru bútorokat újra furnírozzák s a laikus gyűjtők számára antikmintájú bútorokat gyártanak. Ezen a vidéken szoktak tanyázni a vidékről a fővárosba érkező, munkát kereső munkanélküli kubikosok százai, akik míg munkát nem találnak — ez pedig olykor hetekig eltart —, fagy és éjszakai hidegek ellen bundáikban, szürekben, eső ellen az ócskásbódék széles ereszei vagy ernyői alatt keresnek védelmet. Itt, a szabad ég alatt főzik meg a tarhonya- vagy lebbencslevest, amíg a hazulról hozott szalonnából tart, jó zsírosán, később annál vékonyabban. Az ócskáspiac egyik sarkában üres fuvaroskocsik, stráfszekerek állnak sorba, de a kocsisok, a környék szokása szerint, kiállanak az út szélére és szölongatják a járókelőt, hogy nem fuvarost keres-e? Általában ezen a vidéken könnyen megszólítják az emberek egymást. Ha valaki végigmege a Teleki-tér egyik sarkától a másikig, minden bódé előtt megszólítja az ócskáskereskedő vagy a felesége vagy a leánya, hangos szóval dicsérve portékáját, megszólítja a fuvaros és igen könnyen megtörténhetik, hogy megszólítja a detektív, kiknek fajtájából természetesen sokan tartózkodnak itt, hol nagy a tömeg, mely túlnyomórésztben kétségbeesett, de részben mindenre képes, mindenre kapható letört emberekből áll.

A kommunizmus utáni években a Teleki-térnek veszedelmes konkurrensé támadt a külváros egy másik hatalmas terén, a IX. kerületi Haller-téren, amelyen az országos vásárokat szokták tartani. Ez a piac, amelyen csak hadirokkantnak adtak iparendélyt, a kommuniz-

mus utáni években rohamos fejlődésnek indult, bódé bódé után keletkezett s a forgalom igen jelentékeny részét elvonta a Teleki-tértől. Ez az üzletág sok szegény hadirokkantnak jelentett a háború utáni években gondtalan életet. Különösen nagy arányúvá fejlődött ki a zсібaj, a mozgó piac, amelyre a külvárosok szegény népe s a devalvált fizetésű tisztviselők nagy tömegekben hordták vagy küldték ki apró ingóságait. Ez a rongypiac azonban csakhamar tönkrement, mert a bódék tulajdonosai, bár egzisztenciájukat a zсібajjal kapcsolatban kifejlődött óriási forgalomnak köszönhették, féltékenykedni kezdtek a zсібajra s testületileg követelték a hatóságoktól annak betiltását. A főváros tanácsa engedett kívánságuknak, betiltotta a zсібajt, vagyis az iparigazolvány nélkül árusítóknak a vevőkkel közvetlenül folytatott kereskedését, de ezzel aztán meg is szűnt minden forgalom, a vevők-dadók elmaradoztak a Haller-piacról s áthúzódtak a Teleki-térre és a kispesti ócskáspiacra. A Haller-piac kereskedőbódéi rövid virágzás után teljesen tönkrementek, becsuktak s a pár évvel ezelőtt még hatalmas, nagyforgalmú ócskás piac helyén ma alig húsz bódé tengődik. Ezen a téren tartják a pesti országos vásárokat, amelydere főként a Pesttől délre fekvő községek népe jön be, de ott látni a Ferencváros, Józsefváros egyszerű szegény népét is, amely inkább megszokásból megy a vásárba, hiszen itt, a sátrak alatt nem talál semmi olyan cikket, amdyet üzletben éppen olyan olcsón meg ne tudna venni. Ezek a vásárok valamikor igen jelentékenyek voltak, de ma, amikor már az ügynök fidun is mindenkinek a házához vagy legalább is minden falu Altosához eljuttat mindent, amikor a közlekedés egyszerűsödésével, olcsóságával lehetővé vált a környék népe számára a fővárosban vásárlás, — elvesztették jelentőségüket. Itt van a szénapiac is, amdynek szintén nincsenek már meg a régi méretei: a konflisok, fiakkerek, gummirádlisok helyét elfoglalta az automobil.

A környék és a vidék városaiban rendszerint az élelmiszerpiaccal együtt vagy közvetlen a mellett van az ócskás piac, a szerény emberek egyik menedéke, kaszinója és fő bevásárlóhelye. Bármennyire törődnek is a köztisztasággal akár a fővárosban, akár a vidéken, ez szokott lenni a város legpiszkosabb, legegésztelenebb és legveszedelmesebb része. Nem is szólva arról a faunáról, amely az ócska ruhákban és bútorokban tanyázik, csak arra a fertőzési lehetőségre mutatok rá, amely a ragályos beteg lakásából kihozott ruhaneműekben lappang. Vidéken, kellő szakértelem hiányában még gyakoribb az eset, hogy az eladók potom pénzen adják tovább nagy értékeiket. Legutóbb például a debreceni „zсібogón“ i P 20 fillérért kelt el egy ütött-kopott régi hegedű, amelyről azután kiderült, hogy 1700-ból való mesterhegedű, amelyen — az újságok híradása szerint — szerencsés vevője 10.000 pengőn adott túl.

A RÉGISÉG, értékes ingóság a következő módokon indul vándorújára: gazdája múzeumnak, ismerősöknek, gyűjtőknek ajánlja fel megvételre, — felhívja reá a műkereskedőt (ha nem igazi régiség, hanem csak ócskaság, a handlét), — vagy ha reméli, hogy vissza tudja még váltani, becsapja zálogházba, de újabban a leggyakoribb, hogy beadja a m. kir. Postatakarékpénztár napi árverésére vagy aukciójára. Ha ért valamit a

régiséghez és tudja vagy sejti műtárgyának az értékét, ismerősnél és kereskedőnél is megkapja a valószínű érték felét, kereskedőnél inkább csak a negyedét, mert a kereskedő, ha nincs reá azonnali biztos vevője, rak-tárra vásárol, pénzt bizonytalan hosszú időre, sokszor kényes, könnyen sérülő, sőt megsemmisülő áruba fekteti be (porcellán, fayence, majolika, kristályüveg, színespohár), tehát a kockázat nála a normális kereskedői százalékkal elérhető hasznot nem éri meg. Az ismerős gyűjtő is szereti az alkalmi vételt, s hacsak nem jótékony akar lenni, alig ad többet érte, mint a műkereskedő. A handlé viszonteladóknak vagy a zsibajon olcsón vásárlóknak adja tovább a portékát, tehát szintén nem adhat érte értékével arányban álló összeget, nem is szólva arról, hogy maga is nyomorúságos szegény ember, aki kis pénzzel dolgozik s csekély tőkét nagyon óvatosan kockáztatja.

A felsorolt értékesítési lehetőségek között a legjobb és legmegnyugtatóbb az, ha az eladó műtárgyait a m. kir. Postatakarékpénztár aukcióira, egyszerűbb hétköznapi cikkeit pedig a napi árverésre adja be. Mindkét helyen hites becsüsök állapítják meg a beadott tárgyak értékét; ennek megfelelően állapítják meg a kikiáltási árat. Az aukcióra vagy napi árverésre elfogadott tárgyakról nyomtatott katalógus készül s az árverésen résztvenni szándékozók részben a katalógus, részben a kiállított tárgyak megtekintése alapján érdeklődni kezdenek egyik-másik darab iránt s ha több érdeklődő van egy-egy tárgyra, megtörténhetik, hogy a kikiáltási becsár többszörösén kél el a beadott vagyontárgy, oly áron, amelynek csak igen kis hányadát érhetne volna el műkereskedőnél. Elsőrangú műtárgyakat az Emst-Múzeum is elfogad aukcióira s itt mint a Postatakarékpénztár aukcióin is nem egyszer európai viszonylatban is eseményt jelentő műtárgyak kerülnek kalapács alá. Persze valamennyi aukción megtörténhetik az, hogy kikiáltási áron sem jelentkezik érdeklődő, a műtárgy visszamarad s tulajdonosa, ha helyzete okvetlenül kényszeríti a műtárgy értékesítésére, kénytelen az előző módzatok valamelyikéhez folyamodni. Viszont az is nem egyszer megtörténik, hogy az aukción egészen jelentéktelen tárgyak a vevőtől túlértékeltetnek s egyszerű kis tételek magas árakat érnek el, mert pl. két vagy három árverezőnek szüksége van az árverelt darabra sorozata kiegészítése, teljesebbé tétele szempontjából, vagy mert az árverezés, a verseny hevében egymást túllicitálják az érdeklődők. A Vigyázó-féle ingóságok májusban tartott árverésénél a mutatósabb darabok jórésze a hivatalosan megállapított becsámak a dupláján kelt el. A közönség nagy része, különösen a proccolók, akik szeretnek műtárgyaikkal s azok előkelő eredetével dicsekedni, szívesen adták meg a kikiáltási, reális becsár dupláját vagy többszörösét. De. Így van ez különösen a nagy valeuröknél, a ritkaságoknál általában. Néhány évvel ezelőtt például egy kétszemélyes téte-á-téte meisseni porcellánszer-vizt 56 millió papírkoronára vertek föl az érdeklődők az egyik magán-aukción, akkora összegre, amekkorát abban az időben évi fizetésül élveztek jobballású állami tisztviselők. A vevő ez esetben egy ismert belvárosi műkereskedő volt, aki egy gazdag gyűjtő megbízásából licitált, tehát az 56 millió vételárhoz még hozzá kell számítani néhány percent kereskedői hasznot is.

A m. kir. Postatakarékpénztár eddig ötvennégy aukciót rendezett. Az utolsó aukció most folyt le ez év tavaszán. Az aukciókról díszes, illusztrált katalógust szokott kiadni, az árverésre kerülő tárgyak pontos leírásával s a hivatalosan megállapított becslés feltüntetésével: „Munkácsy Mihály (1844—1900). Tanulmány Pilátushoz. Olajfestmény. 46X37. J. 1. j. — 2800 P.“ — „Munkácsy Mihály (1844—1900) után Unger William. Iskola előtt. Rézmetszet. 21X17. 6 P.“ — „Díszkard, ezüst véretekkel. Bécsi Ötvösmunka, 1846. Egykorú tokban. 240 P.“ — „Váza fedővel, porcellánból, bronztalapzaton. Sévresi bélyeggel. Egy pár. 700 P.“ — „Beludzsisztán-összekötő. 200X125 = 2.50 m.. 250 P.“. Kiváló szakértők, becslésők állapítják meg a műtárgyak milétét, ők írják le, ők állapítják meg a legalsó kikiáltási árat. Így a katalógus kitűnő kalauz az aukciókon, ahol a darabszám 3000—5000 között szokott mozogni, s kitűnő ár- és értéktájékoztató a nagyközönség számára, amely régiségei, ritkaságai értéke felől tájékozatlan. A kalauz kíséretében végigévezett aukció sokszor felér egy-egy műtörténeti tanulmányúttal, amelyen megismerheti az érdeklődő a csiszolt színes poharak, porcellánok, majolikák, fayenceok, ónmázás edények, régi cserepek, szőnyegek, ékszerek, képek, szobrok, könyvek különböző fajtáit, ezek keresettségét, értékét s az itt szerzett tanulságokat vásárlás vagy eladás alkalmával hasznára fordíthatja. Az érdeklődés, a verseny egyidőben oly nagy volt itt, hogy kereskedők is gyakran folyamodtak az értékesítésnek ehhez a módjához, oly magas árakat érve el licitálással, amelyet üzletükben sohasem mertek volna kérni. Az ugratás az árverési szabályok szerint tilos ugyan, tilos „mindenféle összebeszélés vagy vállalkozás, mely arra irányul, hogy harmadik személyeket szerfeletti magas vételár kínálására rávegyen és ilykép megkárosítson, tilos mindenféle az árverési eredményt befolyásoló összebeszélés, a nyereségben való osztozkodás vagy jutalom vagy előny ígérese“, de éppen ez a tilalom mutatja, hogy talán elő szokott fordulni, bár e cselekmények az 1879. évi XL. t.-c. 128. §-a alapján minősülő és büntetendő kihágások. De mégis ez a hely az, ahol műtárgyakat, értékeket a legnagyobb megnyugvással Vehet és adhat el mindenki, bár a Postatakarékpénztár óvatosságából elhárítja magáról a felelősséget a katalógus leírásaiért s a szakértők esetleges tévedéseikért, kivéve azon eseteket, ha a vevő hiteltérdemlően igazolja, hogy a megvásárolt ékszer vagy műtárgy hamis vagy lényeges hibája van s mégis valódinak. hibátlannak kiáltották ki, vagy a szakértő az ingó tárgy meghatározásánál lényegesen tévedett. Becsáron alól a beadón tárgyakat in nem szabad eladni. A vevő árverési járulék címén a vételár 8 százalékát fizeti s azonkívül a fényűzési vagy forgalmi adót.

A POSTATAKARÉKPÉNZTÁR ÁRVERÉSI KÖZLÖNYÉNEK ezévi április 30-i száma, mint már említettük „a néhai gróf Vigyázó Ferenc hagyatékából származó és a m. kir. Postatakarékpénztár árverési csarnokában 1930. évi május hó 6-, 7-, 8-, 9-én és 10-én... árverésre kerülő különféle ingóságok jegyzékét“ közölte, széles körökben keltvén érdeklődést a kalapács alá kerülő tárgyak iránt, mert mindenki azt remélte, hogy a dúsgazdag s különösen felbecsülhetetlen értékű könyvtáráról híres főúr hagyatékából kényes ízlésű műgyűjtőket is kielégítő

műtárgyakért való versengésre nyílik alkalom. A katalógus és a kiállítás nagy csalódást okozott, mert a „különféle ingóságok“ egy nagy, de annál egyszerűbb grófi háztartás és lakás berendezési tárgyai voltak, ócska ruhától, használt fehérneműtől kezdve kispolgári szalonbútorokig, úgyhogy — igen helyesen — nem is aukciót rendezett belőle a Postatakarékpénztár, hanem árverést, amelyen nagobbára csak kis egzisztenciák vettek részt. Égész sereg abrosz, asztalkendő, lepedő, konyharuha, „dobozban pamutok, selymek és cérnák“, párnahuzat, babakelengye, télikabát, frakk, klakk, szmoking, „különféle hőmérő 18 darab“, stb., stb. került itt árverésre, értékesebb ezüstneműek, porcellánok, fegyverek, bútorok, nipppek társaságában s ha a katalógus fel nem hívja rá a figyelmet, sohasem tudtuk volna meg, hogy itt egy gazdag főúri család ingóságai kerültek kalapács alá. (A nagy értékek, a muzeális becsű tárgyak a Magyar Tudományos Akadémia, illetőleg az örökösök birtokába jutottak.) Ez esetben az eladók jobban jártak, mint a vevők, de a fordított eset is éppoly gyakori, amikor a vevők örülhetnek az olcsó vásárnak. A Vigyázó-hagyaték ingóságai-ból 64.000 P-t vettek be. Egy-egy aukción a forgalom végösszege 60.000—200.000 pengős határok között szokott váltakozni. A múlt évi novemberi aukción 186.000 pengő volt a bevétel az elaukcionált ingóságokból, de ezen az aukción egy nagy magángyűjteményt is értékesítettek, amelynek eladásából 141.000 P folyt be.

A Postatakarékpénztár általában igen nagy jelentőségű átalakulást hozott a műkereskedelemben s az ingóságok piacán, mert lelkiismeretes, becsületes működésének máris megvan azaz eredménye, hogy reálisabbá tette a kereskedelemnek ezt az ágát. A megszorult ember már nincs kitéve az óvatosan vásárló kereskedő zsugoriságának vagy kapzsiságának, mert a Postatakarékpénztár kitűnő szakértői tájékoztatják őt az éppen elérhető legnagyobb vagy valószínű árakról s az aukción ezt az árat, sőt ennél jóval magasabbat is elérhet. A Postatakarékpénztárnak nem érdeke az, hogy a műtárgyknál kihasználja akár egyik, akár másik fél tudatlanságát, de ilyent mint állami intézmény non is tehetne; ő egyszerűen csak becsül és közvetít s az a célja, hogy a vevő is, az eladó is meg legyen elégedve. Szociális szempontból megbecsülhetetlen, nagyjelentőségű munkát végez, sok elszegényedő úri családnak biztosította s biztosítja azt, hogy családi kincseikért reális árat kapjanak. A közvetítő kereskedelem kétségkívül sokat vesztett vele, de azok az emberek, akiket anyagi helyzetük ingóságaik eladására kényszerít, mindenesetre hálásak lehetnek, hogy a megalázó házalás, alkudozás helyett hivatalosan, diszkréten és előnyösen tudják értékesíteni ingóságaikat.

TRÓCSÁNYI ZOLTÁN